

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

3. travnja 2014.*

„Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Uredba (EZ) br. 44/2001 – Članak 22. točka 1. – Isključiva nadležnost – Postupci čiji su predmet stvarna prava na nekretninama – Priroda prava prvokupa – Članak 27. stavak 1. – Litispendingija – Pojam postupaka o istom predmetu u kojima sudjeluju iste stranke – Odnos između članka 22. točke 1. i članka 27. stavka 1. – Članak 28. stavak 1. – Povezani postupci – Kriteriji procjene zastoja s postupkom“

U predmetu C-438/12,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Oberlandesgericht München (Njemačka), odlukom od 16. veljače 2012., koju je Sud zaprimio 2. listopada 2012., u postupku,

Irmengard Weber

protiv

Mechthilde Weber,

SUD (treće vijeće)

u sastavu: M. Ilešić, predsjednik vijeća, C. G. Fernlund, A. Ó Caoimh, C. Toader (izvjestiteljica) i E. Jarašiūnas, suci,

nezavisni odvjetnik: N. Jääskinen,

tajnik: V. Tourrès, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 9. listopada 2013.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Irmengard Weber, A. Seitz, *Rechtsanwalt*,
- za Mechthilde Weber, A. Kloyer, *Rechtsanwalt*, F. Calmetta, *avvocato*, i H. Prütting,
- za njemačku vladu, T. Henze i J. Kemper, u svojstvu agenata,
- za vladu Ujedinjene Kraljevine, J. Beeko, u svojstvu agenta, uz asistenciju M. Gray, *barrister*,
- za švicarsku vladu, D. Klingele, u svojstvu agenta,

* Jezik postupka: njemački

— za Europsku komisiju, W. Bogensberger i M. Wilderspin, u svojstvu agenata,
saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 30. siječnja 2014.,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članaka 22. točke 1., 27. i 28. Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2001, L 12, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Irmengard Weber (u daljnjem tekstu: I. Weber) i njezine sestre Mechthilde Weber (u daljnjem tekstu: M. Weber) radi nalaganja potonjoj da tužiteljici dopusti da se u zemljišnoj knjizi upiše kao vlasnica.

Pravni okvir

Pravo Unije

Uredba br. 44/2001

- 3 Uvodna izjava 2. Uredbe br. 44/2001 glasi:

„Određene razlike između nacionalnih propisa kojima su uređeni nadležnost i priznavanje sudskih odluka sprečavaju ispravno djelovanje unutarnjeg tržišta. Nužno je da države članice koje ova Uredba obvezuje usvoje propise za ujedinjavanje pravila o sukobu nadležnosti u građanskim i trgovačkim stvarima te za pojednostavljivanje formalnosti s ciljem brzog i jednostavnog priznavanja i izvršenja sudskih odluka.“

- 4 Uvodna izjava 15. te uredbe glasi kako slijedi:

„U interesu skladnog zadovoljavanja pravde potrebno je smanjiti mogućnost vođenja paralelnih postupaka i osigurati da u dvjema državama članicama ne budu donesene dvije nepomirljive presude. Mora postojati jasan i učinkovit mehanizam za rješavanje slučajeva litispendencije i povezanih postupaka te za sprečavanje problema koji proizlaze iz razlika među državama članicama s obzirom na utvrđivanje trenutka od kojega se predmet smatra neriješenim. U svrhe ove Uredbe, taj bi se trenutak trebao autonomno utvrđivati.“

- 5 Uvodna izjava 16. navedene uredbe glasi:

„Uzajamno povjerenje u zadovoljavanje pravde unutar Zajednice opravdava da sudske odluke donesene u nekoj državi članici automatski budu priznate bez potrebe bilo kakvog postupka osim u slučajevima njihova osporavanja.“

- 6 Članak 22. točka 1. iste uredbe, koji pripada u odjeljak 6. njezinog poglavlja II., koji se odnosi na isključivu nadležnost, predviđa:

„Sljedeći sudovi imaju isključivu nadležnost, bez obzira na domicil:

- 1) u postupcima čiji su predmet stvarna prava na nekretnine ili najam nekretnina, sudovi države članice u kojoj se nekretnina nalazi.

[...]“

- 7 Sukladno članku 25. Uredbe br. 44/2001, koji se pojavljuje u odjeljku 8. njezinog poglavlja II., naslovljenom „Provjera nadležnosti i dopustivosti“:

„Ako je pred sudom države članice uložena tužba koja se uglavnom tiče predmeta nad kojim sudovi druge države članice imaju isključivu nadležnost u skladu s odredbama članka 22., taj se sud po službenoj dužnosti proglašava nenadležnim.“

- 8 Članak 27. te uredbe, koji pripada u odjeljak 9. njezinog poglavlja II., naslovljen „Litispencija – povezani postupci“, određuje:

„1. Ako se pred sudovima različitih država članica vode postupci o istom predmetu u kojima sudjeluju iste stranke, svi sudovi osim onog pred kojim je prvo započet postupak zastaju sa postupcima, po službenoj dužnosti, sve dok se ne utvrdi nadležnost suda koji je prvi započeo postupak.

2. Nakon što se utvrdi nadležnost suda koji je prvi započeo postupak, svi ostali sudovi proglašavaju se nenadležnima u korist tog suda.“

- 9 Članak 28. navedene uredbe, koji uređuje povezane postupke, glasi:

„1. Ako se pred sudovima različitih država članica vode povezani postupci, s postupkom mogu zastati svi sudovi osim onog pred kojim je započet prvi postupak.

[...]

3. Za potrebe ovog članka, postupci se smatraju povezanim ako među njima postoji toliko bliska veza da postoji interes da se odvijaju zajedno i da bude donesena jedna sudska odluka, kako bi se izbjegla opasnost donošenja nepomirljivih sudskih odluka zbog vođenja odvojenih postupaka.“

- 10 Članak 34. iste uredbe predviđa:

„Sudska odluka se ne priznaje:

- 1) ako bi takvo priznavanje bilo u očitoj suprotnosti s javnim poretkom u državi članici u kojoj se traži priznanje;
- 2) ako je donesena u odnosu na tuženika koji se nije odazvao na poziv suda, a nije mu bilo pravovremeno uručeno pismeno o pokretanju postupka ili istovjetno pismeno na način koji bi mu omogućio da pripremi svoju obranu, osim ako tuženik nije započeo postupak za pobijanje sudske odluke, a mogao je to učiniti;
- 3) ako je nepomirljiva sa sudskom odlukom donesenom u sporu između istih stranaka u državi članici u kojoj se zahtijeva priznanje;

4) ako je nepomirljiva s prethodno donesenom sudskom odlukom u drugoj državi članici ili u trećoj zemlji, a radi se o istom predmetu između istih stranaka, pod uvjetom da prethodno donesena sudska odluka ispunjava uvjete potrebne za njezino priznavanje u državi članici u kojoj se zahtijeva priznavanje.“

11 Članak 35. Uredbe br. 44/2001 određuje:

„1. Nadalje, sudska se odluka ne priznaje ako nisu poštovane odredbe odjeljaka 3., 4. ili 6. poglavlja II., ili u slučaju iz članka 72.

2. Pri provjeri osnova za nadležnost iz prethodnog stavka, sud ili tijelo kojemu se podnosi zahtjev za priznavanje vezan je utvrđenim činjeničnim stanjem na osnovi kojega je sud države članice u kojoj je sudska odluka donesena utemeljio svoju nadležnost.

3. [Ne dovodeći u pitanje] odredbe stavka 1., ne može se provjeravati nadležnost suda države članice u kojoj je donesena sudska odluka. Ispitivanje javnog poretka iz članka 34. točke 1. ne smije se primijeniti na pravila o nadležnosti.“

Njemačko pravo

12 Članak 1094. stavak 1. Građanskog zakonika (Bürgerliches Gesetzbuch, u daljnjem tekstu: BGB) definira sadržaj prava prvokupa koje opterećuje nekretninu kako slijedi:

„Nekretnina može biti opterećena na način da onaj u čiju je korist teret uspostavljen ima pravo prvokupa nekretnine u odnosu na vlasnika.“

13 Članci 463. i 464. BGB-a predviđaju pravila koja se odnose na ostvarenje prava prvokupa koje opterećuje nekretninu.

14 Članak 463. BGB-a određuje:

„Ovlaštenik prava prvokupa na stvari može ostvariti to pravo čim je obveznik sklopio ugovor o prodaji stvari s trećim.“

15 Sukladno članku 464. BGB-a:

„(1) Pravo prvokupa ostvaruje se izjavom obvezniku. Izjava ne podliježe formi predviđenoj za ugovor o prodaji.

(2) Ostvarenjem prava prvokupa između ovlaštenika i obveznika sklopljen je ugovor o prodaji pod uvjetima predviđenima između obveznika i trećeg.“

16 Članak 873. stavak 1. BGB-a, koji se odnosi na uvjete prijenosa vlasništva na nekretnini, predviđa:

„Za prijenos vlasništva na nekretnini [...] potrebno je da ovlaštenik prava i druga strana budu suglasni o pravnoj izmjeni koju treba ostvariti i da se ta izmjena upiše u zemljišnu knjigu ako zakonom nije drukčije određeno.“

17 Članak 19. Zakona o zemljišnim knjigama (Grundbuchordnung) određuje:

„Do upisa dolazi kada osoba na čije se pravo utječe to dopusti.“

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 18 I. i M. Weber, dvije sestre od kojih prva ima 82, a druga 78 godina, suvlasnice su nekretnine u Münchenu (Njemačka), i to I. Weber u šest desetina, a M. Weber u četiri desetine dijela.
- 19 Na temelju javnobilježničkog akta od 20. prosinca 1971., stvarno pravo prvokupa na suvlasničkom udjelu od četiri desetine dijela koji pripada M. Weber upisano je u zemljišnu knjigu u korist I. Weber.
- 20 Ugovorom od 28. listopada 2009. koji je sklopljen u obliku javnobilježničkog akta M. Weber prodala je svoj suvlasnički udio od četiri desetine dijela Z. GbR-u, društvu osnovanom u skladu s njemačkim pravom čiji je jedan od voditelja njezin sin M. Calmetta, odvjetnik sa sjedištem u Milanu (Italija). Sukladno jednoj odredbi tog ugovora, M. Weber kao prodavateljica u svoju je korist zadržala pravo odustajanja koje vrijedi do 28. ožujka 2010. i koje je podvrgnuto određenim uvjetima.
- 21 Nakon što ju je o tome obavijestio javni bilježnik koji je u Münchenu sastavio navedeni ugovor, I. Weber dopisom od 18. prosinca 2009. ostvarila je svoje pravo prvokupa na tom suvlasničkom dijelu nekretnine.
- 22 Ugovorom sklopljenim pred tim javnim bilježnikom 25. veljače 2010. I. i M. Weber ponovno su izričito priznale da je I. Weber uistinu ostvarila pravo prvokupa i suglasile se o prijenosu vlasništva na I. Weber po istoj cijeni koja je ugovorena ugovorom o prodaji potpisanim između M. Weber i Z. GbR-a. Ipak, te su dvije stranke od navedenog javnog bilježnika zahtijevale da provede postupak kako bi, sukladno članku 873. stavku 1. BGB-a, upisao prijenos vlasništva u zemljišnoj knjizi tek kada M. Weber istom javnom bilježniku pismeno izjavi da nije ostvarila svoje pravo odustajanja ili da se odrekla toga prava koje proizlazi iz ugovora sklopljenog sa Z. GbR-om, i to u utvrđenom roku koji je istjecao 28. ožujka 2010. Dana 2. ožujka 2010. I. Weber platila je ugovorenu kupovnu cijenu, to jest 4 milijuna eura.
- 23 Dopisom od 15. ožujka 2010. M. Weber izjavila je da u odnosu na I. Weber ostvaruje svoje pravo na odustajanje sukladno ugovoru sklopljenom 28. listopada 2009.
- 24 Z. GbR podnio je 29. ožujka 2010. tužbu Tribunale ordinario di Milano (sudu u Milanu) (Italija) protiv I. i M. Weber zahtijevajući da se utvrdi, s jedne strane, nevaljanost ostvarenja prava prvokupa I. Weber i, s druge strane, valjanost ugovora sklopljenog između M. Weber i tog društva.
- 25 I. Weber pokrenula je 15. srpnja 2010. postupak protiv M. Weber pred Landgericht München I (zemaljski sud u Münchenu I) (Njemačka), kako bi je obvezala da dopusti upis prijenosa vlasništva predmetnog suvlasničkog udjela od četiri desetine dijela u zemljišnu knjigu. U prilog svom zahtjevu I. Weber osobito je istaknula da zbog ostvarenja prava prvokupa pravo odustajanja ugovoreno između Z. GbR-a i M. Weber nije dio ugovornih odredbi koje se na nju primjenjuju.
- 26 Na temelju članka 27. stavka 1. Uredbe br. 44/2001 i podredno njezinog članka 28. stavaka 1. i 3., Landgericht München I, s obzirom na postupak koji je već pokrenut pred Tribunale ordinario di Milano, odlučio je zastati s postupkom. I. Weber podnijela je pred Oberlandesgericht München (viši zemaljski sud u Münchenu) (Njemačka) žalbu protiv te odluke.
- 27 Smatrajući da su u načelu ispunjeni uvjeti iz članka 27. stavka 1. te uredbe, ili barem oni predviđeni njezinim člankom 28. stavcima 1. i 3., Oberlandesgericht München odlučio je prekinuti postupak i zatražiti od Suda da se u prethodnom postupku izjasni o sljedećim pitanjima:
- „1. Odnosi li se područje primjene članka 27. Uredbe [br. 44/2001] i na slučajeve u kojima dvije stranke imaju svojstvo tuženika u okviru prvog postupka jer su te dvije stranke tužene od treće osobe te je u okviru drugog postupka jedna od njih tužitelj, a druga tuženik? Radi li se u takvom

slučaju o sporu 'među istim strankama' gdje se različiti tužbeni zahtjevi tužitelja protiv dviju tuženica u okviru jednog od postupaka trebaju ispitati odvojeno, s posljedicom da treba priznati da nema spora 'među istim strankama'?

2. Postoji li tužba 'o istom predmetu', u smislu članka 27. Uredbe br. 44/2001, kada su u dvama postupcima tužbeni zahtjevi i razlozi uistinu različiti, ali
 - a) treba riješiti isto prethodno pitanje kako bi se mogla donijeti odluka u dvama postupcima, ili
 - b) se u jednom postupku zahtijeva, u okviru podređenih tužbenih zahtjeva, utvrđenje pravnog odnosa koji u drugom postupku ima ulogu prethodnog pitanja?
3. Odnosi li se tužba, u smislu članka 22. [točke] 1. Uredbe br. 44/2001, na stvarno pravo na nekretnini kada se zahtijeva utvrđenje da tuženik nije valjano ostvario svoje stvarno pravo prvokupa, koje neupitno postoji u njemačkom pravu, na zemljištu koje se nalazi u Njemačkoj?
4. Mora li sud pred kojim nije prvo započet postupak u okviru odluke koju je donio sukladno članku 27. stavku 1. Uredbe br. 44/2001, te stoga prije nego što sud pred kojim je prvo započet postupak odluči o nadležnosti, ispitati je li sud pred kojim je prvo započet postupak nenadležan u smislu članka 22. [točke] 1., budući da bi takva nenadležnost suda pred kojim je prvo započet postupak u smislu članka 35. stavka 1. Uredbe br. 44/2001 dovela do toga da se eventualna odluka suda pred kojim je prvo započet postupak ne bi priznala? Je li članak 27. stavak 1. Uredbe br. 44/2001 neprimjenjiv za sud pred kojim nije prvo započet postupak, ako taj sud zaključi da sud pred kojim je prvo započet postupak nije nadležan u smislu članka 22. [točke] 1. Uredbe br. 44/2001?
5. Mora li sud pred kojim nije prvo započet postupak u okviru odluke koju je donio sukladno članku 27. stavku 1. Uredbe br. 44/2001, te stoga prije nego što sud pred kojim je prvo započet postupak odluči o nadležnosti, ispitati prigovor jedne stranke kojim se tvrdi da je druga stranka zloupotrijebila svoja prava pokrenuvši postupak pred sudom pred kojim je prvo započet postupak? Je li članak 27. stavak 1. Uredbe br. 44/2001 neprimjenjiv za sud pred kojim nije prvo započet postupak, ako taj sud zaključi da je pokretanje postupka pred sudom pred kojim je prvo započet postupak predstavljalo zloporabu?
6. Pretpostavlja li primjena članka 28. stavka 1. Uredbe br. 44/2001 da je sud pred kojim nije prvo započet postupak unaprijed odlučio da se u konkretnom slučaju članak 27. stavak 1. te uredbe ne primjenjuje?
7. Može li se u okviru izvršavanja ovlasti diskrecijske ocjene priznate člankom 28. stavkom 1. Uredbe br. 44/2001 uzeti u obzir:
 - a) činjenica da se sud pred kojim je prvo započet postupak nalazi u državi članici u kojoj postupci statistički znatno dulje traju nego u državi članici suda pred kojim nije prvo započet postupak,
 - b) činjenica da bi se prema stajalištu suda pred kojim nije prvo započet postupak trebalo primijeniti pravo države članice u kojoj se taj sud nalazi,
 - c) godine starosti jedne od stranaka,
 - d) perspektive uspjeha s tužbom pred sudom pred kojim je prvo započet postupak?
8. Treba li pri tumačenju i primjeni članaka 27. i 28. Uredbe br. 44/2001, uz cilj sprečavanja neusklađenih ili proturječnih odluka, uzeti u obzir i pravo drugog tužitelja na sudsku zaštitu?"

O zahtjevu za ponovno otvaranje usmenog postupka

- 28 Podneskom od 11. veljače 2014., koji je tajništvo Suda zaprimilo 21. veljače 2014., M. Weber je, nakon objave mišljenja nezavisnog odvjetnika 30. siječnja 2014., zahtijevala ponovno otvaranje usmenog postupka jer je to mišljenje sadržavalo činjenične i pravne pogreške.
- 29 Sud može na zahtjev stranaka odrediti ponovno otvaranje usmenog dijela postupka, sukladno članku 83. Poslovnika Suda, ako smatra da stvar nije dovoljno razjašnjena ili ako smatra da je u predmetu potrebno odlučiti na temelju argumenta o kojem se nije raspravljalo među strankama (u tom smislu vidjeti presudu od 27. veljače 2014., Pohotovost', C-470/12, t. 21. i navedenu sudsku praksu).
- 30 Međutim, u ovom predmetu to nije slučaj. Naime, Sud smatra da raspolaže svim potrebnim elementima za donošenje odluke. Što se tiče mišljenja nezavisnog odvjetnika, s obzirom na to da Sud njime nije vezan, nije nužno ponovno otvarati usmeni dio postupka svaki put kada nezavisni odvjetnik istakne pitanje primjene prava o kojem se stranke glavnog postupka s njime ne slažu.
- 31 Pod tim uvjetima, nakon što je saslušan nezavisni odvjetnik, zahtjev za ponovno otvaranje usmenog dijela postupka nije prihvaćen.

O prethodnim pitanjima

Treće pitanje

- 32 Tim pitanjem, koje je potrebno najprije ispitati, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 22. točku 1. Uredbe br. 44/2001 tumačiti na način da tužba poput one podnesene u predmetnom slučaju sudu druge države članice kojom se traži da se utvrdi nevaljanost ostvarenja prava prvokupa koje opterećuje tu nekretninu i koje proizvodi učinke prema svima pripada u skupinu sporova „čiji su predmet stvarna prava na nekretninama“, predviđenu tom odredbom.

Dopuštenost

- 33 M. Weber pozvala se na nedopuštenost tog pitanja tvrdeći da se ono odnosi na pitanje koje nema nikakvu ulogu u postupku koji je u tijeku pred njemačkim sudom pred kojim nije prvo započeo postupak, iako bi ipak moglo imati ulogu u okviru onoga koji je u tijeku pred talijanskim sudom pred kojim je prvo započeo postupak. U tom pogledu ona osobito ističe da sud pred kojim nije prvo započeo postupak nije ovlašten ispitivati nadležnost suda pred kojim je prvo započeo postupak. Navedeno pitanje stoga bi bilo bespredmetno za odluku o zastoju postupka koju bi sud koji je uputio zahtjev mogao donijeti primjenom članka 27. i 28. Uredbe br. 44/2001.
- 34 U tom pogledu treba podsjetiti da je, sukladno ustaljenoj sudskoj praksi, u okviru postupka predviđenog člankom 267. UFEU-a, koji se temelji na jasnom razdvajanju funkcija između nacionalnih sudova i Suda, nacionalni sudac jedini ovlašten utvrditi i ocijeniti činjenice glavnog postupka te tumačiti i primijeniti nacionalno pravo. Isto je tako isključivo na nacionalnom sudu pred kojim se vodi postupak i koji sam snosi odgovornost za sudsku odluku koju mora donijeti da, ovisno o pojedinostima predmeta, ocijeni kako nužnost tako i relevantnost pitanja koja postavlja Sudu. Slijedom navedenog, s obzirom na to da se postavljena pitanja odnose na tumačenje prava Unije, Sud je u načelu dužan donijeti odluku (vidjeti osobito presudu od 21. veljače 2013., ProRail, C-332/11, t. 30. i navedenu sudsku praksu).

- 35 Odbijanje Suda da odluči o zahtjevu za prethodnu odluku koji je uputio nacionalni sud moguće je samo ako je očito da traženo tumačenje prava Unije nije ni u kakvoj vezi sa stvarnim stanjem ili predmetom glavnog postupka, ako je pitanje hipotetske prirode ili ako Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnima kako bi na koristan način odgovorio na pitanja koja su mu postavljena (u tom smislu vidjeti osobito presudu od 5. prosinca 2013., Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, C-413/12, t. 26. i navedenu sudsku praksu).
- 36 Međutim, u ovom predmetu to nije slučaj.
- 37 Naime, iz elemenata koje je dostavio sud koji je uputio zahtjev jasno proizlazi da on može biti doveden u situaciju da ocjenjuje pitanje valjanosti ostvarenja prava prvokupa I. Weber na nekretnini, pitanje koje je predmet nekog drugog postupka koji je u tijeku pred talijanskim sudom. Dakle, tumačenje Suda članka 22. točke 1. Uredbe br. 44/2001 omogućit će sudu koji je uputio zahtjev da sazna pripada li spor o kojem odlučuje u skupinu sporova „čiji su predmet stvarna prava na nekretninama“ i da o tome donese odluku.
- 38 Pod tim uvjetima treće pitanje treba smatrati dopuštenim.

Meritum

- 39 Kako to proizlazi iz članka 22. točke 1. Uredbe br. 44/2001, sudovi države članice u kojoj se nekretnina nalazi (*forum rei sitae*) imaju isključivu nadležnost u postupcima čiji su predmet stvarna prava na nekretninama.
- 40 Sud je već imao prilike u svojoj sudskoj praksi koja se odnosi na članak 16. stavak 1. točku (a) Konvencije od 27. rujna 1968. o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 1972, L 299, str. 32., u daljnjem tekstu: Konvencija iz Bruxellesa), koja prema uvodnoj izjavi 19. Uredbe br. 44/2001 također važi i za tumačenje članka 22. točke 1., istaknuti da se, kako bi se, koliko je to moguće, osigurala jednakost i ujednačenost prava i obveza koji proizlaze iz te konvencije za države članice i zainteresirane osobe, u pravu Unije smisao izraza „u postupcima čiji su predmet stvarna prava na nekretninama“ mora odrediti na autonoman način (u tom smislu vidjeti presudu od 10. siječnja 1990., Reichert i Kockler, C-115/88, Zb., str. I-27., t. 8. i navedenu sudsku praksu).
- 41 S tog stajališta u obzir treba uzeti činjenicu da je temeljni razlog za isključivu nadležnost sudova države članice u kojoj se nekretnina nalazi okolnost da sud mjesta gdje se nekretnina nalazi, uzimajući u obzir blizinu, najbolje poznaje činjenično stanje i najbolje primjenjuje pravila i običaje koji su u načelu oni države u kojoj se nekretnina nalazi (gore navedena presuda Reichert i Kockler, t. 10.).
- 42 Sud je već imao prilike presuditi da se članak 16. Konvencije iz Bruxellesa, te prema tome i članak 22. točka 1. Uredbe br. 44/2001, mora tumačiti na način da isključiva nadležnost sudova države ugovornice u kojoj se nekretnina nalazi ne obuhvaća sve radnje koje se odnose na stvarna prava na nekretninama, već samo one među njima koje istodobno ulaze u područje primjene odnosne konvencije i pripadaju među one koje, s jedne strane, određuju opseg, stalnost, vlasništvo i posjedovanje jedne nekretnine ili postojanje drugih stvarnih prava na toj nekretnini te, s druge strane, osiguravaju nositeljima tih prava zaštitu prava vezanu uz njihov naslov (presuda od 3. listopada 2013., Schneider, C-386/12, t. 21. i navedena sudska praksa).
- 43 Isto tako, pozivajući se na izvještaj M. Schlossera o Konvenciji o pristupanju Kraljevine Danske, Irske i Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske Konvenciji o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima i Protokol o njezinu tumačenju od strane Suda (SL 1979,

C 59/71, t. 166.), Sud je podsjetio da je razlika između stvarnog prava i osobnog prava u činjenici da prvo opterećujući materijalnu imovinu proizvodi učinke prema svima, dok se na drugo može pozvati samo protiv dužnika (vidjeti rješenje od 5. travnja 2001., Gaillard, C-518/99, Zb., str. I-2771., t. 17.).

- 44 U odnosu na ovaj predmet, kako je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 31. svoga mišljenja i kako to ističu sud koji je uputio zahtjev, I. Weber, njemačka vlada i Europska komisija, tužba kojom se traži utvrđenje da stvarno pravo prvokupa na nekretnini koja se nalazi u Njemačkoj nije valjano ostvareno, poput one koju je Z. GbR podnio talijanskom sudu, pripada u skupinu postupaka čiji su predmet stvarna prava na nekretninama u smislu članka 22. točke 1. Uredbe br. 44/2001.
- 45 Naime, kako to proizlazi iz spisa kojim Sud raspolaže, pravo prvokupa, poput onog predviđenog člankom 1094. BGB-a, koje opterećuje nekretninu i koje je upisano u zemljišnu knjigu, ne proizvodi pravne učinke samo u odnosu na dužnika već svojem ovlašteniku jamči pravo na prijenos vlasništva također u odnosu na treće osobe na način da, ako je ugovor o prodaji sklopljen između treće osobe i vlasnika opterećenog dobra, valjano ostvarenje prava prvokupa ima za posljedicu to da je prodaja bez učinka za ovlaštenika toga prava i da se smatra da je on sklopljen između tog ovlaštenika i navedenog vlasnika pod istim uvjetima koje su ugovorili vlasnik i treća osoba.
- 46 Iz toga slijedi da, kada treća osoba kao kupac osporava valjanost ostvarenja navedenog prava prvokupa u okviru tužbe poput one koja je podnesena Tribunale ordinario di Milano, tom se tužbom u biti traži da se utvrdi je li ostvarenje prava prvokupa omogućilo osiguranje prava na prijenos vlasništva sporne nekretnine u korist ovlaštenika. U takvom primjeru, kako to proizlazi iz točke 166. izvješća Schlosser, spomenutog u točki 43. ove presude, spor se odnosi na stvarno pravo na nekretnini i pripada u isključivu nadležnost *forum rei sitae*.
- 47 Uzimajući u obzir prethodna razmatranja, na treće pitanje valja odgovoriti da članak 22. točku 1. Uredbe br. 44/2001 treba tumačiti na način da u skupinu sporova „čiji su predmet stvarna prava na nekretninama“, predviđenu tom odredbom, pripada postupak poput onoga koji je pokrenut u predmetnom slučaju pred sudom druge države članice radi utvrđenja nevaljanosti ostvarenja prava prvokupa koje opterećuje tu nekretninu i koje proizvodi učinke prema svima.

Četvrto pitanje

- 48 Tim pitanjem, koje treba ispitati kao drugo, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 27. stavak 1. Uredbe br. 44/2001 tumačiti na način da je, prije nego što primjenom te odredbe zastane s postupkom, sud pred kojim nije prvo započet postupak dužan, zbog nepoštovanja isključive nadležnosti predviđene člankom 22. točkom 1. te uredbe, ispitati hoće li se eventualna odluka o meritumu suda pred kojim je prvo započet postupak priznati u drugim državama članicama sukladno članku 35. stavku 1. navedene uredbe.
- 49 Treba podsjetiti da iz odredbe članka 27. Uredbe br. 44/2001 proizlazi da u slučaju litispendencije svi sudovi osim onog pred kojim je prvo započet postupak zastaju s postupcima, po službenoj dužnosti, sve dok se ne utvrdi nadležnost suda koji je prvi započeo postupak i, kada se to učini, proglašavaju se nenadležnima u korist potonjeg.
- 50 Pozvan da odluči o pitanju ovlašćuje li ili obvezuje odredba Konvencije iz Bruxellesa, to jest članak 21. te konvencije koji odgovara članku 27. Uredbe br. 44/2001, sud pred kojim nije prvo započet postupak da ispituje nadležnost suda pred kojim je prvo započet postupak, Sud je presudio da, osim u slučaju da sud pred kojim nije prvo započet postupak ima isključivu nadležnost predviđenu Konvencijom iz Bruxellesa i osobito njezinim člankom 16., navedeni članak 21. koji se odnosi na litispendenciju treba tumačiti na način da, ako je nadležnost suda pred kojim je prvo započet postupak osporena, sud pred kojim nije prvo započet postupak može, u slučaju da se ne proglašeni nenadležnim, samo zastati sa

svojim postupkom bez mogućnosti da ispita nadležnost suda pred kojim je prvo započet postupak (vidjeti presudu od 27. lipnja 1991., *Overseas Union Insurance i dr.*, C-351/89, Zb., str. I-3317., t. 20. i 26.).

- 51 Iz toga slijedi da je, u nedostatku bilo kakve tvrdnje da sud pred kojim nije prvo započet postupak ima u glavnom postupku isključivu nadležnost, Sud jednostavno odbio unaprijed odlučiti o tumačenju članka 21. Konvencije iz Bruxellesa osim za slučaj koji si je izričito zadržao (presude od 9. prosinca 2003., *Gasser*, C-116/02, Zb., str. I-14693., t. 45. i od 27. veljače 2014., *Cartier parfums – lunettes i Axa Corporate Solutions assurances*, C-1/13, t. 26.).
- 52 S obzirom na to da mu je dodatno upućeno pitanje odnosa između članka 21. Konvencije iz Bruxellesa i njezinog članka 17. koji se odnosi na isključivu nadležnost u smislu sporazuma o prenošenju nadležnosti i koji odgovara članku 23. Uredbe br. 44/2001, Sud je u gore navedenoj presudi *Gasser* presudio kako okolnost da se tvrdi da je sud pred kojim nije prvo započet postupak nadležan na temelju članka 17. te konvencije nije takve prirode da dovodi u pitanje primjenu postupovnog pravila predviđenog člankom 21. navedene konvencije koje se jasno i isključivo temelji na kronološkom redu prema kojem je pred tim sudovima započet postupak.
- 53 Međutim, kako je to rečeno u točki 47. ove presude i za razliku od situacije u predmetu koji je doveo do gore navedene presude *Gasser*, u ovom je predmetu isključiva nadležnost u korist suda pred kojim nije prvo započet postupak uspostavljena na temelju članka 22. točke 1. Uredbe br. 44/2001, koji je dio odjeljka 6. njezinog poglavlja II.
- 54 U skladu s odredbom članka 35. stavka 1. te uredbe, sudske odluke donesene u jednoj državi članici ne priznaju se u drugoj državi članici ako nisu poštovane odredbe odjeljka 6. poglavlja II. navedene uredbe koje se odnose na isključivu nadležnost.
- 55 Iz toga proizlazi da u primjeru poput onoga u glavnom postupku, ako sud pred kojim je prvo započet postupak donese odluku ne poštujući članak 22. točku 1. iste uredbe, ta se odluka ne može priznati u državi članici suda pred kojim nije prvo započet postupak.
- 56 Pod tim uvjetima sud pred kojim nije prvo započet postupak nije stoga više ovlašten zastati s postupkom niti se proglasiti nenadležnim i, kako bi osigurao poštovanje tog pravila isključive nadležnosti, mora meritorno odlučiti o zahtjevu koji mu je podnesen.
- 57 Svako drugo tumačenje bilo bi protivno ciljevima na kojima se temelji struktura Uredbe br. 44/2001, poput skladnog zadovoljavanja pravde izbjegavajući negativne sukobe nadležnosti te slobode kretanja odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, osobito njihovog priznavanja.
- 58 Naime, kako je to nezavisni odvjetnik također u bitnome istaknuo u točki 41. svoga mišljenja, činjenica da primjenom članka 27. Uredbe br. 44/2001 sud pred kojim nije prvo započet postupak koji je isključivo nadležan na temelju članka 22. točke 1. te uredbe zastaje s postupkom sve dok se ne utvrdi nadležnost suda pred kojim je prvo započet postupak i da se kada to učini proglašava nenadležnim u korist potonjeg nije u skladu s zahtjevom dobrog sudovanja.
- 59 Među ostalim, cilj predviđen člankom 27. te uredbe, to jest izbjegavanje nepriznavanja odluke zbog njezine neusklađenosti s odlukom koja je donesena u sporu između istih stranaka u državi u kojoj se zahtijeva priznanje bio bi doveden u pitanje upravo u situaciji u kojoj sud pred kojim nije prvo započet postupak ima isključivu nadležnost na temelju članka 22. točke 1. navedene uredbe.
- 60 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na četvrto pitanje valja odgovoriti da članak 27. stavak 1. Uredbe br. 44/2001 treba tumačiti na način da, prije nego što primjenom te odredbe zastane s postupkom, sud pred kojim nije prvo započet postupak mora ispitati da li se u slučaju nepoštovanja

isključive nadležnosti predviđene člankom 22. točkom 1. te uredbe eventualna odluka o meritumu suda pred kojim je prvo započet postupak neće priznati u drugim državama članicama, sukladno članku 35. stavku 1. navedene uredbe.

Prvo i drugo te peto do osmog pitanja

- 61 U odnosu na prvo i drugo te peto do osmog pitanja valja ustvrditi da se ona odnose, s jedne strane, na područje primjene članka 27. Uredbe br. 44/2001 i elemente koje sud pred kojim nije prvo započet postupak mora uzeti u razmatranje ako u slučaju litispencije on odluči zastati s postupkom i, s druge strane, na odnos koji postoji među člancima 27. i 28. te uredbe kao i kriterije koje sud pred kojim nije prvo započet postupak može uzeti u obzir u okviru izvršavanja ovlasti diskrecijske ocjene u slučaju povezanih postupaka.
- 62 Kako je to u biti istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 20. svoga mišljenja, sud pred kojim nije prvo započet postupak koji ima isključivu nadležnost na temelju članka 22. točke 1. Uredbe br. 44/2001 ne mora ispitati jesu li ispunjeni materijalni uvjeti litispencije kad je riječ o sporu u kojem on nije prvi započeo postupak.
- 63 Naime, takva provjera bila bi beskorisna jer je sud pred kojim nije prvo započet postupak u okviru svoje odluke donesene na temelju članka 27. Uredbe br. 44/2001 ovlašten uzeti u obzir okolnost da se eventualna odluka suda pred kojim je prvo započet postupak neće priznati u drugim državama članicama sukladno članku 35. stavku 1. te uredbe zbog nepoštovanja isključive nadležnosti predviđene člankom 22. točkom 1. navedene uredbe.
- 64 Slijedom navedenog, više se ne postavlja pitanje koje bi elemente sud pred kojim nije prvo započet postupak mogao uzeti u obzir za donošenje svoje odluke u slučaju litispencije.
- 65 Isti je slučaj s pitanjima koja se odnose na postojeću vezu između članaka 27. i 28. Uredbe br. 44/2001 te na kriterije koje sud pred kojim nije prvo započet postupak može uzeti u obzir u okviru izvršavanja svoje ovlasti diskrecijske ocjene u slučaju povezanih postupaka. Naime, kada sud pred kojim nije prvo započet postupak ima isključivu nadležnost, što je slučaj u glavnom postupku, odredbe članaka 27. i 28. te uredbe neće moći doći međusobno u sukob.
- 66 Uzimajući u obzir sve navedeno, treba ustvrditi da, s obzirom na odgovor na treće i četvrto pitanje, nije potrebno odgovoriti na prvo i drugo te peto do osmog pitanja.

Troškovi

- 67 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (treće vijeće) odlučuje:

- Članak 22. točku 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima treba tumačiti na način da u skupinu sporova „čiji su predmet stvarna prava na nekretninama“, predviđenu tom odredbom, pripada postupak poput onoga koji je pokrenut u predmetnom slučaju pred sudom druge države članice radi utvrđenja nevaljanosti ostvarenja prava prvokupa koje opterećuje tu nekretninu i koje proizvodi učinke prema svima.**

2. Članak 27. stavak 1. Uredbe br. 44/2001 treba tumačiti na način da, prije nego što primjenom te odredbe zastane s postupkom, sud pred kojim nije prvo započet postupak mora ispitati da li se u slučaju nepoštovanja isključive nadležnosti predviđene člankom 22. točkom 1. te uredbe eventualna odluka o meritumu suda pred kojim je prvo započet postupak neće priznati u drugim državama članicama, sukladno članku 35. stavku 1. navedene uredbe.

Potpisi